Pepitas bröllop. En litteraturanmälan

Bokutgåva

Stockholm. Albert Bonniers förlag. 1890

I början af adertonhundradeåttiotalet utvandrade två unga män från Sverige. Och deras namn? Hvem minnes det! Hvem frågar derefter! De stego ombord på en kofferdifarare, som anlöpte Cadix, och efter många äfventyr hamnade de slutligen i en fjellhydda på södra sluttningen af det dalstråk i Sierra Nevada, der spefåglarne häcka vid vårdagsjemningen.

I fjellhyddan, som liknade en hvitmenad bikupa, lefde de hvar och en efter sitt lynne. Den ene var modern ända ut i fingerspetsarne och bar ständigt svart frack, chapeau mécanique, snibbiga blanklädersskor, lilafärgade silkesstrumpor samt en narciss i knapphålet. Den andre var lika gammalmodig, som hans vän var modern. Han bar en hvit togaliknande kappa, som lemnade armarne bara, samt gula tofflor af saffian, men inga strumpor. På hufvudet hade han en ofantlig halmhatt, kantad med guldfransar och små purpurtofsar.

De båda nybyggarne lågo dagen i ända på två mattbetäckta rörsoffor tätt utanför porten. Den svartklädde hade fäst en luta på väggen bakom sin rygg. Han rullade ifrigt små spensliga cigarretter, smuttade på menthe och läste franska dekadenter eller rococopoeter. Halfuppskurna eller sönderlästa böcker lågo huller om buller i hans knä, på rörsoffan och på golfvet rundt omkring honom, och tid efter annan slog han ihop ett bredryggigt band samt utbrast: — Vid Gud, jag blir mer modern för hvar dag jag lefver!

Den hvitklädde deremot hade upphängt en tamburin på dörrträt öfver sitt hufvud, och svept i sin kappa sög han stora tobaksmoln ur en vattenpipa samt stafvade i moriska dikter eller bläddrade i Plinius. Stundvis sköt han dock med en bekymmerslös åtbörd böckerna åt sidan, tuggade krukrussin och mumlade småskrattande för sig sjelf, medan han knäppte kärnorna i luften: — Så sant jag är en man, jag blir mer gammalmodig för hvar stund som går!

De båda enstöringarnes högtidligt stilla lif afbröts emellertid plötsligt af något oväntadt. I hela Granada talade man under flera veckor om intet annat än »*Pepitas bröllop*», en uppseendeväckande bok, hvilken en vacker dag fallit som en bomb i det afsöndrade och annars tysta samhället. Den ene af de båda vännerne låg framstupa öfver platstidningens långa literaturanmälan, och den andre satt vaggande och stirrade i boken.

Efter en stund frågade den ene:

— Hvad var det du sade?

— Hm. Jag bara hostade.

— Nej, du sade något för dig sjelf.

— Jag? Hm. Nå ja, jag undrade på hvad du egentligen menar med att vara gammalmodig.

— Det är svårt att säga det. Hvad menar du med att vara modern?

— Om vi på tu man hand skulle skrifva upp våra personliga åsigter om »Pepitas bröllop», kunde vi till äfventyrs slutligen förstå hvarann. Vi skrifva hvar sin mening. Det hela kommer kanske icke då att uttrycka just det som du tänker eller det som jag vill hafva sagdt, men det kommer att visa oss hvad vi hafva gemensamt. Det blir två olika hjernor omskakade till en, blir ett bröd bakadt af två olika degar, och det som

icke låter sig förenas, det som flyter åt olika sidor kasta vi bort. Då man fordom ingick fostbrödralag, blandade man blod, vi blanda bläck.

— Godt! — svarade den andre, alltjemt knäppande russinkärnor i den molntomma luften. — Vi fatta icke pennan med elakt rynkad panna, utan lekande och skämtande och de ord, som springa ur hennes udd, böra derför icke heller kunna såra eller kränka någon tredje frånvarande. Börja du den första meningen.

De hemtade papper och bläck samt två pennor, skurna ur en spefågelsstjärt. Mellan sina två rörsoffor framrullade de tigande ett lågt litet moriskt bord med alabasterknappar i hörnen, och för att uppfriska sig framtogo de äfven litet limburgerost och vin. Derefter började de mol tysta som döfstumma att i tur och ordning nedskrifva hvarannan mening.

Innan månen bytt plats med solen, låg der följande af bläckplumpar och höfliga strykningar prickade och genomkorsade manuskript.

* * *

Vi minnas, hur mot slutet af förra århundradet den literära barometern bådade väderskiften och nya vindar blåste upp. Klassiciteten hade i händerna på Voltaires efterföljare förlorat lifvets värme och stelnat till en akademisk mannequin. Rococons en gång så ystra och skalkaktiga gudinna hade gått i grafven undan demagogerne för att invänta en tid, som åter värderar förfining och behagfullt skämt. Revolutionsliteraturen hade förbrukat all sin patos och alla sina recept utmynnande i efterbildning och upplösning. Då drömde redan i fängelset en ung svärmare, André Chénier, hvilken bar hellenens skönhetslängtan i sitt grekiska blod, om en skönhetens poesi, som ej går i sele framför nyttans lass. Sjelfve Rousseau, revolutionens Altmeister, hade rundt Europa frammanat en krets af lärjungar, hvilka drogo ut att söka naturen och sig sjelfva. Och så ingick det nya seklet med romantik och individualism, med Werther och Napoleon.

Århundradet, som då tog vid, står nu i begrepp att vandra all verldens väg, och åter tycker man sig ana, att en ny kris snart skall bulta på dörren. Morgondagen, hvars utseende man trodde sig kunna förutsäga, motses mer än någonsin med ovisshet och undran.

Under hela senare delen af vårt århundrade har literaturen arbetat sig fram mot hvardagslifsskildring, mot utsofrandet af all romantik, mot återgifvandet af den verklighet, som vi stundligen hafva för våra ögon. Till och med akademiskt och idealistiskt anlagda naturer hafva icke sällan ryckts med af denna strömning. Den i förstone så skonlöst förkättrade naturalismen har långsamt men energiskt eröfrat tidehvarfvet och frambragt en oöfverskådlig rad af mer eller mindre förtjenstfulla arbeten samt flere mästerverk. En ytlig iakttagare kan lätt komma till den felaktiga uppfattningen, att naturalismen än i dag beständigt ytterligare stadfäster sitt välde och vinner ny terräng. Går man emellertid förhållandena närmare in på lifvet, tror man sig finna många symptom, som tyda på en kommande revolt. Vi behöfva endast rikta vår uppmärksamhet på Paris, naturalismens stamsäte, för att få syn på dessa förebud. Samtidigt med att rörelsens chef sträcker sin hand efter en af de fyrtio odödliges fåtöljer, börja de yngre mer och mer differentiera sig, och Zola sjelf har, efter hvad tidningarna berätta, profeterat en ny brytningstid samt sålunda väl uppgifvit hoppet att vidare samla en ring af lydiga adepter.

Den oförskräckte Richepin, som i »La glu» gaf ett godt stilprof på modejournalsroman, har nyligen upprättat en idealistisk konkurrensteater till Le Théâtre Libre samt uppför der med marionetter en versifierad mystèr ur Tobias. Betraktar man den moderna franska poesien, visa signalerna än bestämdare mot något nytt. Dekadenter, symbolister och hvad de nu kallas, alla protestera de mot verklighetsdiktarnes prosa samt söka en drömmens och fantasiens lyrik och en teknik, hvilken redan i sig sjelft bryter med naturalismen. Ett järtecken af särskild betydelse kan skönjas i den estetiska kritik, som framträder ur de ungas led. Man finner bakom de officiella (oftast helt säkert också menade) bugningarna för Zola en allt

tydligare framhäfd afsmak för naturalismens benägenhet att företrädesvis skildra menniskor med nerver och sensationer, menniskor, hvilka endast äro lefvande bevis för ärftlighetslagarna eller själlösa produkter af en eller annan milieu. De börja i stället längta efter skildringar af själsmenniskor, af personligheter, som äro uttryck för all vår tids komplicerade kultur- och tankelif. De ogilla i lika hög grad romantikens kostymfest som den moderna literaturens pretention på vetenskaplighet samt sätta i stället klassicitetens på en gång själfulla och högestetiska konst. Man finner denna ståndpunkt tydligast betonad i ett för någon tid sedan utkommet arbete af den unge kritikern Charles Morice.

Senast har också den bekante skriftställaren grefve E. M. de Vogüé i den nyårshelsning, som han i »Journal des Débats» för den 1 januari 1890 riktat till de tjuguåriges Frankrike, framhäft, att ungdomen går i väntan på nya, ännu icke skönjbara strömningar. Den uppskattar en Flaubert, en Taine, en Renan, en Zola utan att dock erfara lust att göra någon af dessa till sin mästare.

En ny, man kunde kanske säga néo-idealistisk romanriktning är också redan inledd i Frankrike. Dess förste och talangfullaste målsmän äro P. Bourget och E. Rod. Denna riktning sysselsätter sig uteslutande med jaget, med den psykologiska analysen af tankens och idéens, känslornas och lidelsernas verld, och ett uttalande för denna strömning hittas i företalet till Rods nyss utkomna roman »*Les trois Cœurs*». Revue Bleue 25/1 1890 redogör för denna bok med bland annat följande ord:

»La génération fut au commencement naturaliste. Mais la théorie naturaliste ne peut lui convenir longtemps: son témperament n'allait pas de ce côté, si sa conviction du jour l'y conduisait.

Elle ne pouvait satisfaire des âmes plus curieuses des caractères que des mœurs, des âmes plutôt meditatives qu'expansives. Devenus néo-idéalistes par inclination — peut-être aussi par repulsion? — les jeunes hommes de notre génération se dégagèrent peu à peu de l'influence du maître Emile Zola pour lequel ils gardent l'admiration due au génie et se groupèrent, non pas en une école, mais en une phalangue pour laquelle le champ littéraire se circonscrivait à la pensée aux sentiments. Ils formulèrent alors la théorie: *l'esprit seul importe.* Les événements n'existent qu'en nous, quand nous les voyons; en eux mêmes ils ne sont rien ... Il y a plus d'intérêt dans le développement d'une idée apportée par un objet que dans cet objet même.»

I Danmark råder, som vi alla veta, allmän splittring inom lägret och några vilja resa ett sångartempel på Oehlenschlägers graf. För oss svenskar synes det egendomligt, att striden i somliga fall tagit utseende af en kamp mot Georg och Edvard Brandes. Den förres genialiska och smidiga penna, som så liffullt uppdragit konturerna kring de mest skilda författareindividualiteter, kan dock aldrig med fog anklagas för att dogmatisera, och lika svårt är det att framleta någon läsarenaturalism ur Edvard Brandes' finkänsliga dramer eller kvicka recensioner. Georg Brandes har öppet hyllat individualism och, der ej politik blandats i spelet, är sträfvan efter personlig sjelfständighet påtagligen driffjädern inom de nya rörelserna. Från hedenhös ligger också onekligen en sällsam komik i den saken, att författare, hvilka äro Alexandrar, då det gäller att draga i fält mot samtidens fördomar, blifva spaka modelejon, när det gäller sjelfva framställningssättet.

Från Tyskland erfar man, att Zolaismen der börjat vinna fotfäste. Hvarför känner man sig så fullständigt likgiltig inför denna Zolaism, att man icke ens bryr sig om att efterskicka några af dess verk? Derför att man redan på förhand känner deras innehåll, derför att de endast äro en efterbildning, ett importeradt, tjugu gånger smakadt franskt vin med tysk etikett. Samtiden längtar måhända icke mer efter en skönhetsdyrkande konst än efter naturalism, men den längtar efter individualiteter, efter författare, som suveränt obekymrade om dagens mod lägga fram det stora eller det lilla de kunna gifva.

* * *

Låt oss efter denna öfverblick närmare granska »Pepitas Bröllop», denna roman, som väckt så stort uppseende öfver hela Granada. Till en början afskrifva vi en redogörelse öfver arbetet ordagrant hemtad ur den tongifvande platstidningen *El Diablo Moderato.*

»Pepitas Bröllop» skingrar — säger tidskriften — med ens den romantiska solrök, hvilken så länge hängt tryckande öfver vår gammalmodiga stad, och blottar dristigt hvardagslifvet i all dess nakenhet. Boken har i synnerhet bland våra fruntimmer blifvit mycket populär, och den får ingen ro på sin hylla i läsesalongen.

Det fins ingenting bångstyrigt, excentriskt, oskoladt och öfverraskande i detta arbete. I en flärdlös och enkel stil, som icke förvirras af några påhängda prydnader, skildrar den okonstlade författaren godmodigt och trovärdigt personer och tilldragelser, gripna ur sjelfva lifvet.

Don Fuscadoro della Fabrica har för en stor summa af staten inköpt den gamla moriska ruinen Alhambra och till de sedan lång tid oanvända gårdarne och salarne förlagt sin storartade fabrikation af »äkta» havannacigarrer och lätta gula. Välgörande för ett modernt öga är att se dessa utstyrda rum, hvilka ursprungligen vigdes åt lätjans och fåväldets sedeslösa tidsfördrif, omgestaltade till ett arbetets tempel i den menskliga utvecklingens tjenst. Trädgårdarne äro förvandlade till tobaksland, och under lejongårdens arkader, der okunniga odalisker fordom lågo uppradade likt själlösa njutningsmedel, torkas tobaksbladen af den sol, som ej längre gör slaftjenst hos stundens tomma gyckelfröjder, men hos nittonde seklets industri. I salen, der Boabdil lät skära halsen af Abencerragerne, skära nu dagligen hundratals idoga händer den inkomstbringande tobaken, och öfver dörrarna läser man i stället för de okunnige och vidskeplige arabernas koranspråk firmans kände devis: *Tabacos de hojas excogidas de las mas finas ramas.*

I denna milieu af öfverspänd medeltidsromantik och kärnsund modern flit uppväxer don Fuscadoros nièce Pepita. Med en rikedom af kvinliga erfarenhetsrön, som icke ofta stå en manlig debutant till buds, skildrar författaren hennes utveckling från dibarnet under korgvagnens blå suflett till den koketta damen, hvilken drömmer om löjtnanter och granskar profver från Printemps. Romantiken, som ännu bor kvar i några af byggnadens ej tillräckligt moderniserade rum, smittar henne med sin farliga lätja, och när hon spelar »kautschukpolkan» på sitt fortepiano låter den som en gäspig engelsk andaktsvisa. Ypperlig och full af småroliga detaljer är målningen af Pepitas morgontoalett, då hon, timvis dåsande på sängkanten, doppar fingret i kaffekoppen och ritar arabesker på nattkommodens skifva, medan de stackars arbeterskorna i sitt anletes svett insupa nikotinens giftiga dunster. Dugtigt gjord och omsorgsfullt studerad är också hela skildringen af tobaksberedningen och arbetspersonalens lif. Författaren *vet*, hur cigarrarbetaren svär, hur länge tobaksbladen behöfva jäsa, hur pass rikligt de skola beständkas med saltvatten samt, sist men icke minst, hur tobakssåsen, med hvilken de inpregneras, skall tillröras af johannisbröd, tissel- tassel o. s. v. Han hyser en religiös vördnad för alldaglighetens af hopen ringaktade smådrag. Hur genomförd är ej beskrifningen på slagsmålet kring ångköket i bassarnes sal (ambassadörernes sal)! Hur måttfullt det stora tvättkapitlet, som visar oss lejonbrunnens vattenspegel, marmorerad af hårtussar, tvållödder och cigarrsnopp. På ett fint vis låter författaren här sin egen satir spela in i blusmännens kritik öfver alabasterlejonen. Dessa maniererade, onaturliga bestar, hvilka lika mycket likna albatrosser på doggfötter som lejon, men hvilka stundom lofprisats från vissa konservativa håll, kunna inför en tid, som lärt sig att älska verkligheten, sannerligen icke kallas trovärdig konst. Mången professor kunde hafva godt af att beakta de olärda naturbarnens anmärkningar.

Tvenne verldar kämpa alltså i boken: det gamla Alhambra och det nya, romantikens sjuklighet och arbetets helsa, Pepita och morbrodern. Konflikten färgas ytterligare af en målares och en tandläkares kamp för tillvaron — en kamp som närmast blir en strid om Pepita, den rika arftagerskan. Logiskt och riktigt är att hon i följd af sitt temperament förälskar sig i målaren. Förkastas måste deremot den halft romantiska, halft lasciva stämning, författaren inlägger i hennes öfverretade och föga verklighetstrogna kärleksrus. Något

sökt, krystadt och bizarrt verkar det också att en alltigenom så modern skriftställare skildrar en månskenspromenad. När berättaren icke förfaller till dylika barocka fantasterier, utmärker han sig annars mestadels genom berömvärd objektivitet och sjelfbeherskning. Han låter icke den palatslika omgifningen förleda till några omogna försök att agera »poet». Man läse endast om mötet i ösregn, då målaren friar, medan det säger klafs om gummigaloscherna, och den unga kvinnan skalar i väg med nedstänkt paletå. Detta är mer än dikt: det är lefvande lifvet sådant det är!

I sin modiga teckning af don Fuscadoro, som alltid går med sporrar, visar författaren att han genomläst tysken Nietzsches bok om hur den nutida menniskan skall skicka sig för att blifva »en brygga till öfvermenniskan»; men den lata Pepita blir deremot aldrig någon brygga till öfverfruntimret.

Sjelfsvåldigt och icke så litet vågadt synes det oss att författaren versifierat målningen af morgonstämningen, då Pepita med filttoffeln i hand blickar ut från Alhambras fönster. Vi förlåta dock gerna författaren hans öfverilning, så stämningsfullt friskt, folkligt och äkta spanskt är hans poem. Det är hållet på versprosa eller kommoditetsvers, d. v. s. vers i hvilken skalden endast besvärar sig med att rimma hvarannan rad. Hur enkelt och otvunget klingar ej redan den första strofen:

På åkern står ett ax
och bredvid står en kviga
och framför står en kvast
och bakom står en piga!

Snart sagdt hvarje kulturepok har tillegnat sig en särskild versform efter sitt lynne, och den tidssparande kommoditetsversen är ett i högsta grad karaktäristiskt uttryckssätt för vårt praktiska och demokratiska århundrade. Om Calderon och Lope varit nationalekonomer, skulle de icke offrat så många timmar af sitt lif åt den öfverförfinade lyxmani, som onekligen röjde sig i deras lust att utspöka hvar enda liten versrad med slutrim, ja, med assonanser inne i sjelfva raden.

Behjertansvärd är historien om tandläkaren, som får korgen och förfaller. Tecknad af en parisisk smutspenna, skulle det i hela Granada icke funnits en gödselstack, som han ej slutligen rullat sig i. Familjelifvets och hvardaglighetens stilla verld ligger emellertid författaren om hjertat, och han låter tandläkaren sluta som ett trohjertadt gammalt inventarium i don Fuscadoros hus. Med giktring på fingret och spefullt kallad »trotjenarinnan» ligger den forne tandläkaren på knä och skurar golfvet i Pepitas brudkammare.

Och målaren? Morgonen efter frieriet vaknar han gladare, rikare än någonsin. Han utskrattar Velasquez, Murillo och tutti quanti, bränner sina dukar och lofvar att ej längre egna sin hand åt konstens lyx för ett fåtal öfvermätta, men måla för menig man på cigarrlådslocken. Beslutsamt träder han in på firman Fuscadoros della Fabricas kontor i Comares torn. Med sin breda arbetsrygg vänd mot väggens bleknande mosaiker stryker han på ett färskt lådlock sin första cigarrskönhet. Det har kommit lugn öfver honom. Lifvet har gripit honom med sin mäktiga hand. Hans artistiska drömmar och fantasterier hafva fallit i ruiner och moderniserats likt detta Alhambra, från hvars bullrande arbetssalar och gårdar hans öra tycker sig uppfatta ett tusenstämmigt brusande: Tabacos de hojas excogidas de las mas finas ramas!» — — — — — — — — — — — — — —

* * *

Vi ega ett allt för knappt pappersförråd här uppe i vår fjellhydda för att kunna afskrifva hela den berömmande recensionen.

Sedd från en höjd af 6,000 fot öfver hafvet, erbjuder emellertid »Pepitas Bröllop» åtskilliga ensidigheter,

som vi kanske icke skulle hafva lagt märke till i läsesalongen vid Tjurfäktarebansgatan. Måhända är det landskapets fantastiskt skurna bergskedjor, molntomma solhimmel och genomskinliga höglandsluft, som väcker längtan efter skapelser af dristig inbillningskraft samt lust att öfverskrida den hvardagslifvets snögräns, ofvan hvilken allt det der nedanför synes sammanfattadt inom stora imposanta linier. Kanske det är de franska tidningarnas varsel om en ny smakriktning, som låter oss med en viss motsägelselust genomögna denna moderna hvardagsskildring. Hade den varit en af de parisiska »smutspennornas» målningar, hade den uppburits af en Zolas förmåga, skulle den till äfventyrs också på oss gjort ett djupare intryck. Men författaren är ingen stornaturalismens son. I diktningens Alhambra, der drömmarnes springvatten skimra öfver plastiskt formad marmor och der tankarne resa sina smäckra kolonnader, insmugglar han den andefattiga, tråkiga lillnaturalism, som lik en stark åskskrälls sömniga och matta eko nu börjat sin Eriksgata i samtidens literatur. Hvar allt det blodfulla, patetiskt storformade, som vi längtat efter? Hvardagslif, hvardagsmenniskor och hvardaglig form! Berättelsen anses gripen ur lifvet, men den visar oss icke lifvet som det tedde sig i klassicitetens plastiska solljus eller i romantikens färgbrand, utan så som det säges gestalta sig inför en nykter och modern arbetsmenniska — en europeisk yankeetyp, som dess värre allt mer börjar förhärligas som nutidens rätta frälsare.

»Pepitas Bröllop» är en bok, som alltigenom sammanflätats af verklighetstrogna detaljer, och likafullt gör den icke intryck af att gifva verkligheten hel och hållen. Hvad är det då som fattas? Månne icke den lyriska patos, utan hvilken en dikt liknar ett ansigte utan lif, en gipsmask. Det är stämningen, den må vara hvasst frostig, uppsluppen eller sentimental, som är diktens egentliga kohesionskraft och sammanbinder skildringens atomer till en fristående skapelse. Det är också denna stämning som först och sist förlänar de framstälda figurerna verklighetens resonansbotten, ty den nakna verkligheten är dock ej så naken, att ej äfven hvardagsmenniskan i tillvarons mest upprörda ögonblick kan fyllas af känslor så starka, att de kanske bäst tolkades på Shakspereska jamber.

Förgäfves letar man i lillnaturalismens böcker efter författareindividualiteter och ett egendomligt personligt sätt att se och uppfatta verlden. Författarnes fantasi höjer sig endast undantagsvis öfver en bokförande kamrers. De söka skildra lifvet, men i stället att slå upp portarne på vid gafvel till all tillvarons mångfald och rikedom, låta de läsaren genom ett trångt nyckelhål blicka in i en liten och hvardaglig verld, der trivialitet och småaktighet herska, der allt är bourgeois, reglementeradt, vingklippt och snusförnuftigt som i en smågemytlig familjeverld efter fru Buchholz' anda. Det kan tyckas, som vore detta omdöme orättvist och allt för barskt, och det är det kanske äfven; men innehåller det två delar öfverdrift, inrymmer det också tre delar sanning. Vi vidhålla detta, ehuru man här i de spanska bergen lär sig att högre än klubbpolemik värdera fäktning med den höfligt rispande stickvärjan. Man får det intrycket, att hvardagsskildringen råkat in i en återvändsgränd, att den blir allt säkrare i sin teknik, men allt tommare till sitt innehåll. Många af de arbeten, som vi åsyfta, skulle för icke länge sedan troligen gripit oss helt annorlunda. Är det årens makt som gör sig gällande? Har man sjelf blifvit gammal och trött samt utan mod att se verkligheten i ögat? Eller har småningom en rymligare uppfattning af konst väckt kärlek till annat än det, som man fordom älskade högst? Det är en samvetsfråga full af vemod och svår att besvara. Man när ej längre samma vidskepliga vördnad för verkligheten och tillropar ej längre hvarje liten framletad detalj af hvardagslifvet sitt: ah! Åtminstone har en af de två signaturer, som hoptråckla dessa rader, fordom känt en dylik literär samlareförtjusning inför verklighetens alla »småmynt» och med hela petigheten hos en upptäckare, hvilken beskrifver en ny hieracievarietet, skildrat t. ex. en ridhuskarls bedröfliga existens. Han samlade detaljer, som hattkyparen på Rydberg tioöringar. Han byggde hus af dominobrickor och försåg dem med en inredning efter nutidens fordringar. Ett aldrig så outtröttligt uppradande af enskildheter frambringar likväl icke en åskådlig bild; några få raska och konstförståndiga linier återkalla deremot verkligheten oftast vida tydligare. Det är ju också på denna gamla och tusen gånger påpekade erfarenhet, som impressionismen stöder sig, då den utsofrar allt oväsentligt, hvilket icke gifver en suggestion af motivet.

Hvad lusten att skildra hvardagsmenniskor beträffar, må ju utan en enda invändning medgifvas, att dessa typer ingalunda äro mer oanvändbara för konst än andra. Hur artistiska sidor kunna afvinnas äfven dylika typer, visar oss, för att taga ett exempel från det gångna årets svenska literatur, Geijerstams talangfulla novell »Snövinter». Å ena sidan tarfvas dock inga bevis för, att ju trivialare sfer författaren uppsöker, dess trängre blir också det område af tankar, känslor och drömmar, som dock först och sist är diktens egentliga tummelplats. Å andra sidan hafva äfven hvardagsmenniskor, som vi redan sökt betona, i verkligheten ögonblick af ett starkare patos än en modernt nykter iakttagare vågar gifva. Om den verklighet, i hvilken vi lefva, är hvardaglig eller ej, beror på huru mycket vi sjelfva äro i stånd att lägga in i denna verklighet. En rikt utrustad menniskas lif är aldrig hvardagligt, ty äfven i de skenbart mest fattiga företeelser ingjuter hon, antingen hon vill det eller icke, sin patos, sin inbillningskraft, sina tankar och känslor. Om hon sitter i ett venezianskt palats med silfverfat på sitt bord eller vid en mugg ölost i en vindskupa, det är det samma; om hon heter Byron eller Lidner, besjälar hon i båda fallen verkligheten omkring sig med sin icke hvardagliga tanke- och känsloverld. Det är emellertid icke nog, att en rikt utrustad person inlägger något af fest i sitt eget lifs obetydligaste tilldragelse, han uppfattar äfven allt annat på ett särskildt, icke hvardagligt sätt. Begåfvade skriftställare förringa derför sig sjelfva, när de bemöda sig om att skildra vulgära menniskor så objektivt hvardagligt som möjligt. I sin ifver att skrifva sant, blifva de ofrivilligt osanna. Man blir icke sann derför att man företrädesvis framletar förfulande och kärfva detaljer. Lifvet är ej så flackt som det återspeglas i många moderne iakttagares blyögon. Det har också sina slöjor och pikanta moucher, sin värme och grace. Först ett personligt framställningssätt eller en lyrisk kraft sådan som Dostojevskijs höjer hvardagsskildringen till något icke hvardagligt. Härtill kommer att sjelfva genren allt mer förlorar sin ursprungliga friskhet efter de snart sagdt tallösa upprepanden, som under de sista decennierna åtföljt de tongifvande mästerverken.

Den moderna smakriktningen har småningom omsorgsfullt utbildat en canon lika tryckande för den sjelfskapande individualiteten som någonsin andra tiders estetiska codex. Man skall vara objektiv och är strängt tillhållen att icke visa sitt eget ansigte bland de figurerande personernas. Man skall vara vetenskaplig, logisk och konsekvent. Hvarför och derför skola hakas i hvarandra som bevis i Euklides, till dess det hela mynnar ut i en s. k. behjertansvärd sociologisk slutsats. Hvarför spelar Pepita i bokens alla kapitel »kautschukpolkan»? Icke går det an att rätt och slätt säga: Pepita struntade i valsmusik, men tyckte om polkor! Nej, författaren skall *bevisa* att Pepita i följd af det eller det skälet *måste* strunta i valsmusik och icke *kunde* annat än oafbrutet spela »kautschukpolkan». Att målaren, halfliggande på den obligatoriska gueridonen, utan vidare kysser Pepita redan ute i salongen i stället för att vänta till dess de hunnit förbi etageren och in i kabinettet bakom de obligatoriska portiererna, är fullkomligt motiveradt och fint iakttaget. En viss obesvärad ledighet är nemligen karaktäristisk för målare. — Men det är ej tillräckligt med detta, icke på långt när, icke ens tillnärmelsevis. Ärftlighetslagarne måste äfven respektfullt iakttagas. Hvarför har Pepitas morbror sura ben? Kismet! Hans far var frisk, hans mor var frisk. Hur kunde alltså, frågar den moderne kriagranskaren, Pepitas morbror, som sjelf dessutom alltid varit frisk, få sura ben? Atavism! svarar författaren. Förhistorien utvisar att Pepitas morbrors morfar var lindrigt lastbar och ifrig Liebhaber af Ratafia.

Låt vara att några af alla dessa fordringar på en modern bok kunna vara berättigade; vår granskning af »Pepitas Bröllop» söker dock måtta sitt hugg mot denna boks allt för monotona framställningsmetod. Trots alla sammanförda iakttagelser blir en dylik literär syllogism i längden snarare tröttande än intressant. Den kan vara välbehöflig och uppfriskande till en tid, men upprepanden blifva sällan roliga. Äfven en af så mycket bagage nedtyngd konst kan ju, som sagdt, likväl ännu göra ett djupt intryck, om den uppbäres af artistisk och personlig stil, ty allt som är talangfullt har i och för sig sitt raison d’être. Men när den skaldiska kraften sviker och äfven stilen kastar sin festdrägt, pådragande den simpla arbetsblusen, när man icke längre nöjd med innehållets nyktra hvardaglighet äfven ur framställningssättet utgallrar all lyrik och alla prydnader, sökande efter ett kyligt och trivialt språk, då står man inför det, som den upplysta dagskritiken välvilligt kallar: bilder gripna ur lifvet. Man ser fotografiplåtens färglösa verklighetsreferat.

Hur svårt talangen har att böja sig under objektivitetens lagparagrafer, visar oss bäst Flaubert sjelf. Han, som väl ifrigast uppstälde objektivitetslagen som all betydande diktnings A och O, förlänar oftast just sina verk intresse genom den starka prägel af subjektivitet, hvilken han icke förmått beröfva dem. Eller hvad äro »Salammbô» och »Tentation de S:t Antoine» annat än nyckfulla drömmar af en man, som kring menniskoföraktarens bittra lynne sveper en nevropats guld- och blodskimrande fantasiskrud! Hur våldsamt subjektivt förstoradt allt blir under Zolas hand kan icke ens undgå den ytligaste kännare af hans arbeten. Äfven inom den yngre generationen möta vi icke många talanger, som bekymra sig om att lyda denna fordran på kallblodigt nedtystande af sitt temperament. Denna fordran skyltar dock fortfarande i somliga nyliterära lagböcker, emedan den objektiva skildringen alltjemt anses komma verkligheten närmast. Det är dock gudomligt likgiltigt, om en bok visar oss den exakta verkligheten eller icke, då det just är personlighetens bemedling, som höjer skildringen till konst.

Naturalismens väsentligaste misstag ligger just deri, att den vill göra modellen till hufvudsak och den konstnärliga framställningen till objektiv afgjutning. Hvarför intresserar emellertid »Garman & Worse» eller »Hemsöborna»? Emedan författarnes kvickhet och personliga sätt att se intresserar. Modellerna i sig sjelft äro ingenting kvickt. Författarnes personliga ingrepp göra dem till det de äro i boken. Tio författare kunna skrifva romaner om en major, men endast den lyckas, som har något personligt intressant i sitt framställningssätt. Naturalismen ropar med ett stänk af sentimentalitet: Fins det något skönare än att skildra menniskan sådan hon är? En skämtare kunde svara: Menniskan! Godt, hvad är det? En major är en menniska. Om jag skrifver en roman om en major, kan jag alltså utbrista: Fins det något skönare än att skildra en major sådan han är?

En hvardagslifsskildring vinner ett helt annat intresse genom ett subjektivt framställningssätt, som låter skildrarens öfverlägsenhet gifva en ersättning för de behandlade sujetternas tomhet, ty hur mycket intressantare är eller bör åtminstone ej en begåfvad skriftställares individualitet vara än en rad hvardagliga modellers. Hvarför till fromma för den aldrig fullt åtkomliga ytterverld, som man iakttager på afstånd, uppoffra den gifbara verld, hvilken man bär inom sig en half aln ofvan manuskriptet! Vi mena icke, att författarne uteslutande skola skrifva memoarer eller jag-romaner. Vi tro endast att om de i hopp att kunna skildra verkligheten sådan den är, eftersträfva ett opersonligt skrifsätts kylande »sjelfbeherskning», beröfva de dikten hennes enda verkliga sanning och största tjuskraft.

»Ingen sammanställning af bokstäfver kan uttrycka» hur absurdt det är att finna en dikt förtjenstfull derför att den förklaras vara en objektiv, till alla delar trogen kopia af verkligheten. Det *är* den, för det första, icke och kan aldrig blifva, ty det skall aldrig lyckas att på papperet återgifva »das Ding an sich». Om det också vore det, blefve, för det andra, dikten derigenom icke mer konst än ett minutiöst vaxkabinett brukar vara det. Hvad är den då? En modeartikel.

Med sin kommoditetsvers och lillnaturalism är författaren till »Pepitas bröllop» fullt verklighetstrogen och så objektiv, att han tager en berömd utländing till subjekt och sjelf blir det af denne styrda objektet.

* * *

Inom literaturhistorien representerar kritiken vanligen det löjliga, det som trippat fram med lorgnett och peruk, men som, slutligen jagadt på flykten, fått skrattsalvor till grafringning och glömska till bautasten. Den moderna kritiken har ärft lorgnetten och peruken och fara är, att den därför också får ärfva begrafningsceremonielet.

Den tiden är icke så aflägsen att den just kan kallas glömd, då kritiken med bestörta och patriarkaliskt bekymrade miner helsade den moderna riktningens framträdande. Ur den tyska estetikens arsenal framletades till försvar för romantikens kringskurna fästen rostiga muskedundrar. Man ropade pereat,

brände in effigie och lekte Bartholomeinatt i tidningsspalterna. Öfverraskande verkar det att knappt ett decenium efter detta tumult se samma riktning, sedan den börjat förlora sin första arom, stå på god väg att blifva rent af akademisk och allena saliggörande. Kritiken har sakta men säkert tillegnat sig den nyss så förkastade riktningens lärometod samt skurit nya pennor, hvilka flitigt sammanvirka ett nät af modern dogmatik. Det gamla tvånget har förvånande hastigt öfvergått i ett nytt. Anmälaren af »Pepitas Bröllop» tänker till äfventyrs: Jag skall nog förlika mig med den nya riktningen, kan jag bara från en stridslysten fullblodstjur förvandla den till ett lojt arbetande ök. Ändtligen börja vi få det reglementeradt och stillastående igen — alldeles som en förståndig kritik önskar. Nu skall den nya riktningen fira sin middagslur, en lång, lång mannaålderslugn och kärnsund sjusofvarelur.

Tänker han så, förgäter han, att konsten är ett rinnande vatten i beständig rörelse, att smakriktningarna likna folktribunerne: när de komma till makten och fordra disciplin, slocknar glorian kring deras hufvud, och den, hvilken nyss helsade dem som befriare, nedsticker dem som förtryckare. Ingen smakriktning, hade hon också en Cæsars dygder, skall undgå att då hon närmar sig maktens tinne, möta en Brutus.

Man invänder möjligen, att den nya smakriktningen ingalunda nått denna tinne. Detta är kanske på sätt och vis sant beträffande stornaturalismen, som ännu alltjemt på många håll bemöts med fruktan; men lillnaturalismen med sitt skolfuxaktiga pedanteri är dagens konung.

Några få kritici tillämpa den nya metodens regler med tankeskarp konsekvens. De recensera icke böcker utan korrigera dem som krior. Allt det skaldiskt omedelbara, det lyriska, det personligt otvungna är för dem underordnade faktorer i jemförelse med det exakta och logiska återgifvandet af verkligheten. De bedöma böcker som man granskar schackspel. Hur kan hvita löparen lägga an på drottningen, som står på svart, samt slå konungen ur brädet? Hur kan bonden, hvilken som moderat-liberal blott går stegvis framåt, springa om hästen? o. s. v. Ett egendomligt intryck göra dessa recensioner, när de behandla prosaarbeten af mer lyrisk natur. Man tycker sig se ingeniörer, hvilka stå och harmas öfver, att regnbågen icke hvilar på ordentliga bropelare. Denna grupp af recensenter kunde alltså med ett gemensamt namn kallas: ingeniörerne.

En så ensidig eller om man vill, så genomtänkt ingeniörsnaturalism som den nyss påpekade framträder visserligen endast undantagsvis ur de dagliga recensionerna, men den stora kardinalfrågan för anmälaren af »Pepitas Bröllop» lyder dock alltid: är det skildrade sant eller icke? Derpå beror diktens vara eller icke vara. Egendomligt är, att en tid, som är så mättad af tvifvel på naturens ofelbarhet hyser en så nära nog bigott dyrkan för den konkreta verkligheten. Zola, hvars snille bländar likt sken af glödande lava, om också hans rörelser äro tunga som en dansande verkmästares, kallar sig någonstädes »un bon bourgeois». Icke ensamt han sjelf utan samtiden i allmänhet och i all synnerhet den moderna kritiken är också ur vissa synpunkter »un bon bourgeois», detta särskildt i en småförståndig, stundom nästan naiv ömhet om det rent materiella.

Hofmannayrket har icke värre råkat i ogunst än inbillningskraften. Med sin lilla verklighets tumstock mäter kritikern allt det omätbara, som fyller en dikt. En lyrisk känslostämning, som han ej sjelf erfarit, ett drag af mer dristig fantasi än han mött hos sina vinstugubröder Pedro och Pablo — och gnatande drager han likt en giktbruten gammal revisor sin blyerts ur nattrocksfickan och ritar en kråka i kanten. Stundom önskar han nog uppriktigt att slå ett slag för den moderna literaturens fria utveckling, men genom sin brist på känsla för det personliga stryper han den i stället mellan sina oböjliga fingrar. Han stänger vägen för individualismen, men icke som en smidig florett utan som en träbom. Han arbetar på att frigöra skalden från allt skaldiskt.

Man får leta efter en rymligare och mer fördomsfri definition på författarskap än Zolas sats: ett hörn af naturen sedt genom ett temperament. Satsen förtjenar dock endast detta beröm, om ordet natur fattas i sin mest vidsträckta bemärkelse. Eller äro icke skönhetskänsla och inbillning ett hörn af naturen lika visst som att t. ex. Swinburne är skald, oaktadt han skrifver verkliga skaldestycken? Äro icke en diktares fantasier också en form af verklighet? Sagospelet och féeriet Faust är det ej gripet ur lifvet? Existera ej Mefistofeles

och Per Gynt med lika intensiv realitet som några af de skuggor, med hvilka vi samtalat i gathörnen eller med hvilka vi suttit till bords? Hvem vill väl bestrida att en af Edgar Allan Poes fantasterier innehåller lika mycket af lifvets väsen som någon inventarieförteckning. Det är icke ensamt det rent konkreta, som utgör verkligheten. Om ett skåp vid vårt första uppvaknande ter sig som ett spöke, är denna syn i sig sjelft icke mindre reel än anblicken af sjelfva skåpet vid full dager. Hellre derför en själfull katolsk dikt om underverken i Lourdes, hellre en individuellt berättad spökhistoria än en träartadt programfast sannsaga utan den personliga stilens sanning. God personlig konst är lika verklig som verkligheten.

Uttrycken »något sökt», »bizarrt» och »fantastiskt» springa med en sällsamt gäckande klang ur anmälarens penna, då författaren till »Pepitas Bröllop» en gång söker afkasta hvardaglighetens pinsamt välkända godtköpskläder. Så mycket lenare smeker samma penna vid upptäckten att tandläkarens historia är »behjertansvärd». Men frågan gäller icke om något är sökt utan om det är funnet, och när tandläkaren, som spefullt kallades »trotjenarinnan », blir »behjertansvärd», måste man utbrista: Hellre än »behjertansvärd » lillnaturalism en storformad diktning, som visar oss menniskolifvet i festbelysning, denna må komma från en het lidelse eller en spelande fantasi! Hellre än »trotjenarinnan» med giktring af messing och hjerta af guld en intressant kolerisk personlighet med gyllene käppknapp och hjerta af sten!

Den moderna kritiken vill emellertid till alla pris hafva en närsynt och lillgammalt uppfattad hvardagsbild, vill hafva verkligheten ren, ram, platt och oförfalskad. Men det är konstens väsen att så förfalska verkligheten, att den icke visar sig sådan den ter sig genom en ofärgad glasruta, utan som den lyser och förmörkas genom en färgad. Det är alltså ett ytterst minimalt beröm, när en skriftställare prisas derför att hans manuskript endast är ett kalkeringspapper, som absolut korrekt återgifver modellerna utan något af den skapande konstnärens lust att omljuga verlden efter sitt beläte.

Kan man blåsa in sin själ i den magra verkligheten, godt, hvarför icke! Den konst bör nå högst och verka minst monoton, som hvilar på verklighetens stadiga romaniska hvalf, men det oaktadt äfven har plats för skönhetskänslans lysande mosaiker på guldgrund och inbillningskraftens mot höjden luftigt stigande krön. Romantiken lät oss ju visserligen ana, till hvilken tomhet föraktet för objektiviteten, verkligheten och hvardagligheten kan föra, men högrenässansen visade oss äfven hvilken konst, som kan framträda, då denna efter tillkämpad kännedom om naturen fattar leda för det hvardagliga och icke längre betraktar verkligheten som ett oförbätterligt mästerverk utan endast som ett stoff, af hvilket individualiteten oförskräckt formar bilder efter sitt skaplynne. Äfven högrenässansen föregicks, som vi alla veta, inom måleriet af en naturalistisk period, men slutligen sprängde individualismen naturkopierandets outhärdliga tvång och flyttade ur modellskolan upp i artistklassen. Den gode guden skapar naturen efter sitt temperament, och enligt Flaubert är det objektivt, men alldenstund naturen först derigenom att konstnären i henne ingjuter något af sitt väsen omskapas till konst, och efter det personliga och individuella alltså är sjelfva den befruktande kraften, bör också just det personliga och individuella intaga samma framskjutna ställning inom konsten, som mannen inom äktenskapet. Må det förlåtas oss, om vi i ifvern att på alla sätt betona detta, för omvexlings skull också fallit in i en tysk professorsstil.

Besöka vi en modern tafvelutställning, märka vi genast de unga och de yngsta målarnes sträfvan efter individualism. De säga sig vara naturalister, men de olika taflorna återgifva naturen så bjert olika, att vi kanske snarare skulle vilja kalla deras mästare individualister. Bland författarne röjer sig, som vi redan sökt framvisa, också en dylik sträfvan, men de ha ännu icke framhäft individualismen som sitt förnämsta estetiska mål.

Flere författare hafva beträffande verklighetsskildringen uttalat den meningen, att böcker i denna genre lefva längst. Mer eller mindre trovärdiga verklighetsskildringar hafva ju emellertid frambragts äfven före vår tid. Kulturhistoriskt intresse måste väl rimligtvis verklighetsskildringen alltid komma att besitta liksom bref, biografier och gamla tidningar, men estetiskt betraktadt är det icke troheten mot verkligheten, som

odödliggör en författares verk utan det konstnärliga och personliga. Man förespår Strindbergs yppersta arbeten långt lif. Besannas spådomen beror det derpå, att de snart sagdt i hvarje rad röja den store artisten, den sjelfskapande, aldrig skoltuktade, imponerande personligheten.

Naturalismen är vårt århundrades sista stora literära utvecklingsfas. Intressant ur många synpunkter, stundom gripande i och för sig sjelf och oftast bräddad med den oförskräckthet, utan hvilken ingen äkta konst kan uppblomstra, vinner den dessutom ytterligare värde som literär murbräcka. Den har, ehuru på nya områden, fullföljt den personlighetens emancipation, mot hvilken hela vårt århundrades literära utveckling brutit en väg. Man står alltså af många skäl i tacksamhetsskuld till naturalisterna. Glödande af altruism hafva de med hänförelsens frimodighet kämpat på det sociala fältet, och inom det rent estetiska hafva de icke stannat på redan upptrampade vägar. Så mycket mindre orsak att nu försvärja sig till någon af de små tabulaturer, som endast vinna lagfart för dagen. Det har tyckts oss, som vore dessas ensidighet, dessas kraf på verklighetstillbedjan, på objektivt, noggrant och systematiskt afbildande ett bakslag, ett nytt hinder för literaturens framåtskridande mot individualism, mot alla skolors undanrödjande. Samtidens bemödanden att upptäcka och besittningstaga sitt jag kunna endast krönas med framgång, om hon besinnar, att detta jag är mer mångsidigt och skiftande än någon kristall.

Under de senaste åren hafva några naturalistiska författares temperament så beherskat tiden, att många, hvilka härstamma från inbillningskraftens och skönhetsinstinktens aflägsna stater, icke vågat lita på klangen af sina egna urmodiga instrument. Men vare sig individualiteten stannar vid det konkretas eller det inbillades verklighet, har den samma rätt att manifestera sig, och den ena stilen står härvidlag ej högre än den andra. Må de båda fiendtliga riktningarna till sist äkta hvarandra samt få barn och blomma!

* * *

De båda nybyggarne lade sina pennor åt sidan samt inträdde i hyddan, ty natten blef kylig och lampans låga drunknade i oljan. Höglandets klara vintermåne blåmenade de isiga fjellstugorna. Fönsterrutorna glindrade i hidalgons aflägsna slott, medan djupt i hvalfvet det hundraåriga vinfatets spant lyste som en pösmagad silens lifbälte af silfverläder.

Då lyfte limburgerosten, som ännu stod kvar på det låga bordet, sakta, likt en hoprullad igelkott, sin klirrande glaskupa samt grymtade:

— Jaså. Jag som var med i den odödliga ostsymfonien, skall nu motas ut ur literaturen igen! Eller hvad menade de der båda barockt kostymerade bläcksuddarne, hvilka nedskrefvo så mycket storordigt prat? Är det inte längre behjertansvärdt att skrifva om något så nödvändigt som mat? Är jag inte ett hörn af naturen, sedt genom ett temperament?

Från dörrträt hördes en skräll och tamburinen svarade limburgerosten:

— Min klang kan verlden tåla att höra än en gång, jag må slå takten i en allt förstörande och allt befriande Dionysosdans eller i en hymn till ögats glädje, till en i marmor plastiskt förstorad verklighet. Jag älskar det harmoniskt ljusa, älskar det mejslade mer än det skälfvande, och det jag älskar är en skönhet som aldrig åldras. Jag är det urmodiga, det tusenåriga, och jag är din dödsfiende, broder limburgerost, ty prosaistnaturer försätta mig alltid i retlig sinnesstämning. Prosaisterne, skaldekonstens puritaner hafva makten, men inför mig är redan en diktning på prosa en diktning i skjortärmarne, och jag har min egen mening om tidens lust för romanböcker. Inför mig är naturalismen, äfven stornaturalismen, en blandning af äkta, otämd fullblodskonst och antecknande praktiskt prosaistlynne, en korsning af Pan och bokhållare. Den kommer ej endast med en frisk doft af vilddjur och svettiga satyrer utan också med en kvaf dunst af choucroute och norsk sill. Det kammarsittande iakttagaretemperamentet har, med byxorna blanknötta af arbetsstolen, undanlåst skönhetskänslan i muséer och tyska estetiker. Samtiden behöfver dock endast inblåsa sin anda i

henne och hon skall uppflamma på nytt, liksom en lampa, funnen i en forngraf, endast tarfvar ny olja för att åter kasta sin dager.

En mjeltsjuk susning skälfde i lutans strängar, och hon hviskade halfsjungande:

— Gripa menniskor ur lifvet! Nej, grip dem hellre då *om* lifvet! Ty i mina silfversträngar darra intill domedag osjungna strofer af kärlekens eviga, bitterljufva visa, tusende strofer om längtans sällhet och lyckans vemod, om brand i blodet och bilder under ögonlock, om den första kyssen på en hvit handled och den sista på en kallnad läpp. Hesperiska nätters famntag, kärleksmötets skalkaktiga melankoli kring spelande rococofontän, den Strausska valsens hetsiga älskogsrytm, allt hvad lifvets bägare bjuder af glöd, af sötma, af bornyr, det ligger gömdt i mina toner. Prisom derför Eros, det första och det sista menniskoparets ende lyckobringare. »I går» är smärta och »i morgon» död. Välan, låtom oss kväfva vår oro i famntag och vår gråt i kyssar, låtom oss älska i dag, ty i morgon skola vi dö.

Utom sig af harm snurrade limburgerosten rundt i sin kupa, och likt ett jagadt myskdjur utstötte den sin på samma gång kulinariska och afskyvärda lukt.

De båda vännerna hade emellertid obemärkt återvändt för att hemta det kvarglömda manuskriptet. Den ene af dem framträdde i månljuset och yttrade:

Tamburinen talade sant, och vi svenskar hafva i vårt skaplynne ett renässansdrag att taga vara pa. Men lutan ... Det ligger ett stänk af dödssjukt »fin du siècle» i hennes skrofulösa och raffinerade dekadentstoner, och världen spejar efter ett commencement du siècle. Då lutan anslås, fruktar jag alltid att få höra ungefär ett sådant här ordpoem:

Ritschar bland senhöstvåta alar
ispiskvinden, hvass som asbesten,
kärlekslustig jag kvalböjd rider
lilaskiftande gråvädershästen.

Den andre steg fram i månljuset och yttrade:

— Jag instämmer med lutan. Lycklig den, hvars finger af Eros' kyss vigts att röra hennes sträng! Inför tamburinen står jag kall. Dess fanfaronader låta som rullande klappersten och mig tycks att den outtröttligt dundrar på god svenska:

Fram utan knussel med marmor och vin,
påfågelsfläktor och svarta svin,
brädda med lesbiskt skum din cylinder,
doppa i vinet näsa och kinder;
ty allt helleniskt och österländskt
är äkta nordiskt och inhemskt svenskt.

De båda nybyggarne betraktade hvarandra häpet, men så småningom ljusnade deras ansigten. Hand i hand återvände de till fjellhyddan, dörren föll i lås bakom dem, och deras tankar följde ånyo skilda vägar mot skilda mål.

Der ute vardt tystnaden allt djupare. Endast från venstra dörrträt hördes ännu länge ett dämpadt rassel. Det var tamburinen som skrattade.

— Hur är det möjligt, — mumlade den, att två fullvuxna män än i dag kunna förslösa en hel afton på något så märglöst som estetiska kannstöperier? Eller hvad menar du, syster luta? Nå ja, vi båda hafva väl för vår

del skäl att den här gången öfverse med deras narraktighet, men limburgerosten förlåter dem aldrig.